

Nr 47.

Ankom till Riksdagens kansli den 8 maj 1911 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen.

Uti en inom Första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion nr 46 har herr *Sam. Clason* anført följande:

»Kap. 18 par. 13 strafflagen inledes som bekant med följande bestämmelse:

»Sprider någon ut skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar, straffes med böter eller fängelse.»

Trots detta lagbud har under senare tid i vårt land och i allt mer växande omfattning framträdtt en yrkesmässig trafik med teckningar — icke minst vykort — af sedlighetssårande beskaffenhet, att den med skäl påkallar ingripande. Omdömet om denna rörelses förkastlighet och farlighet har på de mest skilda håll varit enstämmigt. Jag citerar några utdrag ur Stockholmspressen under sistlidne december månad:

Svenska Dagbladet den 18 dec. 1910.

»Vid några tillfällen under senare tid har uppmärksamheten kommit att riktas på en osedlighetstrafik, som fått en oroande tillväxt i hufvudstaden och för öfrigt äfven på sina ställen i landsorten. Det har sålunda kommit till tal och på sistone äfven åtal angående de anständigheten sårande bilder som ganska ohöljdt utbjudas. Men samtidigt ha försports klagomål öfver svårigheterna att med hjälp af laga myndighet komma trafiken till lifs. De som själfvilligt åtagit sig en allt annat än angenäm renhållningsuppgift tro sig hos ordningsmakten, som å tjänstens vägnar borde af eget initiativ göra hvad göras kunde, ha funnit en alltför lam vilja att ens biträda härvid.

Bihang till Riksd. prot. 1911. 7 Saml. 1 Afd. 44 Häft. (Nr 47.) 1

Mången slår sig kanske till ro med den tanken, att det är väl inte så farligt som det låter; snusk har väl funnits i alla tider och kan väl inte helt utrotas ur ett stort samhälle med folk af alla kalibrar o. s. v. Men förhållandena ha verkligen utvecklats på ett sådant sätt och i en sådan grad, att inga undanflykter få godtagas. Vi hafva själfva med vämjelse öfvertygat oss om, att denna rutenhet så gripit omkring sig, att uraktlåtenheten af en operation måste be-tecknas som en samhällsvåda.

Ensamt här i Stockholm finnas numera både engros- och detaljaffärer i den åsyftade branschen, af senare slaget drygt ett tiotal, som helt ohöljdt bedriva sin trafik. Vi skola noga akta oss för några namn och adresser — det har tyvärr visat sig att sådant utgör en tacknämlig reklam — och en ingående beskrifning förbjuder sig själf. Vare det nog sagdt, att hvem som helst som går in i en dylik affär och röjer det rätta intresset inom några ögonblick har framför sig kollektioner, importerade såsom 'konst'(!), med motiv som måste framkalla illamående hos hvarje med sundt smaksinne utrustad person, men som hos svagare karaktärer och framför allt bland ungdomen måste väcka de allra uslaste instinkter till lifs. En talare, som på ett offentligt möte nyligen vidrörde saken, yttrade sig ungefär så: 'tänk er det värsta ni kan tänka er, tänk sedan något tio gånger värre — och ni har ändå inte tänkt någonting så vederstyggligt'. Vi kunna nu intyga, att det icke ligger någon öfverdrift i yttrandet med hänsyn till att talaren hade ett auditorium af sedligt normala personer inför sig.»

Stockholms Dagblad den 18 dec. 1910.

»Försäljningen af gifter i vanlig mening är icke fri och giftblandare ha strängt straff att vänta. Inom det moderna samhället växer emellertid fram en samling giftblandare, som man hittills för litet beaktat och som lagens arm ej tillräckligt kan nå; personer som med kallt blod och för vinning anskaffa och tillhandahålla det farligaste åtkomliga gift, som kan tänkas för unga mottagliga sinnen: förråande, osedliga bilder. Mot dessa reagerar icke samhället som sig bör.

Genom tidningarna ha gått notiser om anmälan till polisen rörande i hufvudstaden saluhållna bilder af tydligen sedlighetssårande art. I ett fall pågår domstolsbehandling. Vi ha nu fått några kort oss förevisade, och vi måste bekänna, att de öfvergå allt hvad vi kunnat föreställa oss. Det är icke längre fråga om mer eller mindre nakna modellfigurer, utan om mycket värre ting, om de rääste, obehagligaste, oskönaste framställningar af könsakten, om rent perversa situationer, om andlig smuts, som stinker på långt håll. Här finnes icke ens en tillstymmelse af konst, långt mindre af *skön* konst. Vid undertryckande af dylika alster trädes intet befogadt intresse för nära. Här kunna *alla* samarbeta, både folk, som af ointresserade kallas moralister, och personer, som eljes icke hysa något intresse för sedlighetsfrågor. Här har socialdemokraten samma anledning som högermannen och den frisinnade att värna om ungdomens rätt att vara befriad från slik uselhet. Om dessa försäljare af andligt gift kan omdömet blott vara ett enda: att de äro parasiter på samhällskroppen och att deras fördärflika vinningslystnad är rent skurkaktig.»

Stockholmstidningen den 19 dec. 1910:

»Om det stundom funnits skäl till den anmärkningen, att en del speciellt sedlighetsifrande herrar och damer i sin kamp mot hvad de ansett oanständigt gått åtskilligt utanför en sund naturlig smaks fordringar, så föreligger i alla händelser nu en anledning för *alla*, som ha något intresse för vårt folks och särskildt ungdomens andliga hälsa, att förena sig i yrkandet på kraftiga åtgärder mot en rundt omkring oss florerande osedlighetstrafik af det mest vidriga slag.

Hit till landet importeraras genom särskildt därför inrättade engros-affärer och försäljas uti detaljaffärer af olika slag massor af fotografiska bilder af sådan art, att en hvar, som sett dem, genast förstår, att här inte ens i den mest aflägsna öfverflyttade betydelse kan vara fråga om *konstens* frihet eller om några mer eller mindre konventionella gränser mellan konstnärlig och pornografisk framställning af det nakna. Hvad här åsyftas ligger så långt från detta gränsområde, att det icke ett ögonblick skulle falla någon normalt utrustad människa in, hvilken moraliskt och estetisk åskådning hon än hyste, att här tala om konstens frihet.

Dessa bilder utställas naturligtvis icke i fönstren, men de köpas fritt af gammal och ung och ha äfven en strykande åtgång. Skolgossar samla sina slantar för att kunna komma öfver dem, och en hvar, som har familj och barn, måste med en känsla af ångest tänka på, hur svårt det är att skydda de uppväxande ungdomarna från det, som förärar, förfular och smutsar deras fantasilif, när de äro som mest mottagliga för intryck af olika slag.»

Socialdemokraten den 19 dec. 1910:

»Vi pläga inte ropa på polis i otid och ha ej heller lust att vara i följe med dem, som vilja kringgärda oss och våra vanor med alla möjliga och omöjliga restriktioner och förbud. Sådant kunna zeloter af olika valörer och värden få den tvifvelaktiga äran att vara ensamma om.

Det är således verklig fara å färde, om vi anse oss böra påkalla polismyndigheternas ingripande på ett visst område. Nu föreligger en sådan fara, som omedelbart måste afvärjas. Det gäller de osedliga vykorten eller s. k. Pariserfotografierna. Icke dessa, som hänga som skylt i fönstren, utan andra, som ligga dolda i diskens hemliga lådor och som tagas fram på särskild begäran, om kunden ej inger misstanke.

Vi ha varit i tillfälle att se ett antal dylika fotografier. Och något vidrigare kan man inte tänka sig. Det är en ohygglig orgie i perversitet, som man knappt skulle tro vara möjlig i ett civiliseradt land. Dessa kort ha ingenting med den nakna konsten att göra, de äro ett brottsligt ockrande på ungdomens okunnighet och nyfikenhet och på sexuellt abnormala människors sämsta sensationer och lidelser.

Därför måste det höjas ett ljudande rop till våra myndigheter: se till, att denna skamlösa trafik stäffas omedelbart!

Den vidriga rörelsens växande omfattning torde nog i vissa fall ha främjats af bristande kraft hos vederbörande myndigheter att inskrida — en brist, som i hufvudstaden jämväl framträdte i fråga om biografirörelsens för-

kastliga utväxter. Åtminstone synes detta framgå exempelvis af ett sådant faktum som det, att en anmälan om försäljning af tukt och sedlighet sårande bilder, som redan i slutet af sistlidne oktober ingafs till vederbörande, först i midten af december och efter inskridande af justitieombudsmannen föranledde åtal.

Emellertid har från autoritativt håll — Stockholms detektivschef — också framhållits (i en intervju i Svenska Dagbladet den 20 december 1910), att de för närvarande stipulerade straffen icke äro tillräckligt effektiva. »Jag är upprörd», heter det däri, »öfver all den snusk, som gömmes här, och det kännes bittert att ej kunna skrida in så fort och så eftertryckligt som förhållandena kräfvä. Hvad hjälper det att vi rapportera och rapportera och domstolarna behandla och döma. Proceduren tar lång tid i anspråk, med öfverklagningar o. d. år, och under tiden fortgår geschäftet. Hur annorlunda skulle det ej vara, om i gällande lagrum endast inrycktes ett par ord, så att lydelsen blef — — — 'dömes till böter, fängelse eller straffarbete'. Hade vi haft en sådan strafflatitud, så hade den här cigarrhandlaren nu suttit häktad.»

Den sålunda gjorda anmärkningen torde vara fullt befogad och en straffskärpning äfven eljest påkallad. För en yrkesmässig handtering, sådan som den ifrågavarande, hvilken med rätta sammanställts med giftblandarens, finnas inga ursäkter. Jag tillåter mig därför föreslå att såsom straffart för ifrågavarande brott äfven upptaga straffarbete intill två år. Då däremot någon straffskärpning icke föreslås med hänsyn till öfriga i paragrafen omförmälda brott, så föranleder detta smärre omredigeringar i paragrafens återstående delar. Skulle lagutskottet anse någon jämkning i den af mig föreslagna ordalydelsen önskvärd för att vinna det åsyftade målet, hemställer jag, att utskottet ville själf föreslå densamma.

På grund af hvad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville för sin del antaga följande lydelse af kap. 18 § 13 strafflagen:

§ 13.

Sprider någon ut skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes högst med straffarbete i två år. Sårar man genom annan gärning tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse däraf kommer, straffes med böter eller fängelse.

Där någon — — — användande; straffes, ändå att gärningen ej är sådan, som i 1 mom. sägs, med böter eller fängelse.»

Den af motionären här berörda frågan om åtgärder för en effektivare lagstiftning mot sådana tukt och sedlighet sårande gärningar, som af honom afses, har tidigare uppmärksamrats inom Riksdagen. Sålunda anhöll Riksdagen i skrifvelse den 5 maj 1893, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke de lagbestämmelser, som afse förekommande af osedlighet eller lockelser därtill, måtte kunna göras mera verksamma genom att fullständigas och i öfrigt mera lämpas efter rådande förhållanden, särskildt med afseende å tillsynen öfver dessa bestämmelsers efterlefnad, samt därefter vidtaga de åtgärder, som häraf kunde förordas. I denna skrifvelse framhöll Riksdagen bland annat, att anledning fanns att antaga, att tukt och sedlighet sårande bilder spriddes i stort antal utan att sådant behörigen beifrades. Om orsaken till att åtal för sådana brott mera sällan förekomme, befundes vara ofullständighet i gällande lagstiftning, borde denna undergå sådan ändring, hvarigenom laglig tukt med större energi måtte kunna upprätthållas. Särskildt vore det i sådant ändamål viktigt, att strafflagens förbud mot utspridande af osedliga skrifter, målningar, teckningar och bilder fullständigades genom förbud jämväl mot dylika alsters utbjudande eller hållande till salu.

Justitiekanslersämbetet vitsordade i sitt öfver Riksdagens berörda skrifvelse afgifna utlåtande af den 20 augusti 1896 bland annat behovet af sådan ändring i 18 kap. 13 § strafflagen, att däri komme att stadgas straff äfven för den, som för egen eller andras räkning hölle till salu eller utbjöde, utställde eller ansloge sådan skrift eller bild, som sårade tukt och sedlighet.

Med hänsyn särskildt till den stora spridning skrifter af här ifrågasvarande beskaffenhet nått från det ena landet till det andra samt vikten af internationella åtgärder för motverkande af den fara, som häruti visat sig förefinnas, hölls på inbjudan af franska regeringen i Paris den 18 april—4 maj 1910 en internationell konferens för förhindrande af osedliga publikationers spridande. Denna konferens, vid hvilken 15 stater, däribland Sverige, voro representerade genom ombud, beslöt dels att, med villkor om ratificering, antaga ett »arrangement», afseende vissa administrativa åtgärder mot oförmälda publikationer, och dels att ett å konferensen utarbetadt förslag till konvention, innefattadt i ett slutprotokoll, skulle underställas de särskilda regeringarnas bedömande. Nämnda förslag till konvention innehåller bland annat, att straff bör drabba enhvar, som för afsalu eller utdelning tillverkar eller innehar osedliga skrifter, teckningar, bilder eller föremål, för samma ändamål importerar eller låter importera, transporterar eller låter transportera dylika alster, drifver handel därmed (äfven icke offentligt) eller yrkesmässigt utlånar dem eller tillkännagifver

denna handel på hvilket offentligt sätt som helst. De kontraherande stater, hvilkas lagstiftning för närvarande icke anses tillräcklig att gifva effekt åt konventionen, förbinda sig att vidtaga eller för sina folkrepresentationer föreslå nödiga mått och steg i detta afseende. Arrangementet är icke underteckadt å Sveriges vägnar, hvaremot slutprotokollet undertecknats af samtliga i konferensen deltagande staters ombud.

Vikten af effektivare lagbestämmelser i omförmälda afseende har äfven vitsordats af den s. k. reglementeringskommittén i dess den 31 december 1910 afgifna betänkande.

I en till Kungl. Maj:t den 20 februari 1911 ingifven skrift hafva ärkebiskopen J. A. Ekman m. fl., med framhållande att spridningen af bilder eller andra alster med för tukt och sedlighet sårande framställningar under senare tider tagit ett omfång, som borde uppkalla samhället till försvar däremot, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta förslag till förändrade lagbestämmelser i sådant syfte.

I anledning häraf har också inom justitiedepartementet utarbetats och underställts lagrådets granskning förslag till tillägg till 18 kap. 13 § strafflagen i ändamål att skrift, målning, teckning eller bild, som afsåges i paragrafens första stycke, måtte kunna förklaras förbruten. Detta förslag kommer emellertid, enligt hvad utskottet inhämtat, icke att föreläggas denna Riksdag.

På sätt i motionen framhålles, har det blifvit allt vanligare, att tukt och sedlighet sårande ritningar, fotografier och andra afbildningar, bland annat i form af vykort, mestadels från utlandet spridts här i landet och nått en utbredning, som inger allvarsamma farhågor. Mot det ocker på andras obetänksamhet eller lättsinne, hvartill den gör sig skyldig, som för egen vinning och såsom en lönande affär bedrifver ifrågavarande slags trafik, måste det enligt utskottets mening vara samhällets plikt att skarpt reagera. Särskildt för ungdomen, hos hvilken dylika schackrare lära hafva lyckats afsätta sina varor i större omfattning, än man i allmänhet vill tro, synes den här föreliggande faran iögonenfallande. Det synes vara anledning antaga, att, om ej denna rörelse, som väl hittills i allmänhet i någon större omfattning bedrifvits endast i de större städerna, allvarligen städfjas, densamma skall komma att sträcka sig och sina verkningar ut till öfriga delar af landet.

Lika med motionären finner utskottet det därför vara af synnerlig vikt, att, såvidt på lagstiftningen ankommer, de åtgärder vidtagas mot ifrågavarande slags samhällsonda, hvaraf behof ostridigt förefinnes.

Enligt utskottets mening kan det vid anförda förhållanden icke vara riktigt, att dylika åtgärder helt åsidosättas i afvaktan på det mer ingående och mer tidsödande öfvervägande, som för behörigt fullständigande af den

gällande lagstiftningen i ämnet, bland annat ur internationellt rättslig synpunkt, kan vara erforderligt.

I sådant syfte anser utskottet omedelbart böra afhjälpas den förut framhållna och af erfarenheten ytterligare bestyrkta brist i nämnda lagstiftning, att däraf i allmänhet ej träffas den, som håller till salu eller utbjuder alster af ifrågavarande beskaffenhet utan att försäljning eller annat utspridande ägt rum. Då den bevisning, som i sistnämnda hänseende erfordras, ofta visat sig svår att åstadkomma, hafva vederbörande myndigheter icke kunnat med nödig effektivitet ingripa i förekommande fall.

Af anförda skäl har utskottet ansett sig böra ej mindre förorda sådant tillägg till förevarande lagrum, att saluhållande och utbudande af skrift, målning, teckning eller bild, som sårar tukt och sedlighet, komma att falla under lagrummets straffbestämmelser, än äfven i viss mån tillmötesgå det af motionären framställda yrkandet om straffsskärpning. Utskottet, som i sistnämnda hänseende icke kunnat tillmäta afgörande betydelse åt den omständigheten, att straffet för hithörande brott nästlidet är blifvit höjdt, har nämligen äfven ansett straffarbete böra kunna följa å ifrågavarande förbrytelser, om synnerligen försvårande omständigheter äro för handen.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af ifrågavarande motion, ville för sin del antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen:

Härigenom förordnas, att 18 kap. 13 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sprider någon ut eller håller till salu eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas. Sårar man genom annan gärning tukt och sedlighet, så att allmän förgelse eller fara för andras förförelse däraf kommer, straffes med böter eller fängelse.

Där någon — — — — användande; straffes, ändå att gärningen ej är sådan, som i 1 mom. sägs, med böter eller fängelse.

Stockholm den 5 maj 1911.

På lagutskottets vägnar:

ERNST HÅKANSON.

Reservation

af herrar *Widén*, *Pettersson* i Södertälje, *Petrén*, *Lindqvist* och *Åkerman*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Den af motionären här berörda frågan — — — — —

hafva vederbörande myndigheter icke kunnat med nödig effektivitet ingripa i förekommande fall. Utskottet har därför ansett sig böra förorda sådant tillägg till lagrummet i fråga, att saluhållande och utbudande af skrift, målning, teckning eller bild, som sårar tukt och sedlighet, komma att falla under lagrummets straffbestämmelser.

Hvad åter angår det af motionären framställda yrkandet om straffskärpning vill utskottet erinra, att genom lagen den 10 juni 1910 blef i samband med tillkomsten af det nuvarande andra momentet uti ifrågavarande lagrum maximum i straffatituden för spridandet af alster af nu förevarande slag höjdt från fängelse i 6 månader till fängelse i 2 år. Med hänsyn till den sålunda helt nyligen vidtagna betydande straffskärpningen för ifrågavarande brott samt den ofvan föreslagna utvidgningen af lagrummets straffområde, hvarigenom enligt utskottets mening vunnits möjlighet för ett effektivt bekämpande af det samhällsönda, som i motionen afses, har utskottet funnit sig icke böra tillstyrka den nu föreslagna ytterligare straffskärpningen.

På grund af hvad sålunda anförts hemställes,

att Riksdagen, i anledning af ifrågavarande motion ville för sin del antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen:

Härigenom förordnas, att 18 kap. 13 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sprider någon ut eller håller till salu eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse. Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse däraf kommer.

Där någon — — — användande; varde, ändå att gärningen ej är sådan, som i 1 mom. sägs, dömd efter ty där stadgas.»

Herrar *Lindhagen*, *Ersson* och *Jansson* i Edsbäcken hafva anhållit få antecknad, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
